

Antoaneta IORDACHE

SPECTACOLE

Fastuoasa ironie, violent întristătoare...

O fastuoasă ironie instalează Mihai Măniuțiu în scena de la Odeon. Textul lui Caragiale (scurt, cu abia două personaje citabile – cum se știe) e *în rămat* în peisajul unei ipoteze neliniștite, „despre lume”..., prezentul și perspectiva ei. Ceasul dintr-o bombă artizanală, care a început să ticăie, este dialogul *Leonida–Efimița*. În teorie, ca și în real, mecanismul distructiv odată pornit, prea multe întrebări în legătură cu natura finalului nu pot fi puse. Se poate, însă, cerceta interogativ *gesticulația stranie, abundentă, jalnică* din jurul bombei cu ceas...

Zona din care apar *Leonida* și consoarta lui are relieful extins, parcă fără de limită, și e și foarte populată. Se poate observa, aici, ca și în *Intrusa* (de Maeterlinck, pusă în scenă la Oradea), dimensiunea *românească* a scenografiei (valență evident propulsată de regizor). Aici, stilul frazării scenografice, elementele stilistice, importanța pe care și-o asumă eșafodajul plastic – în a cuprinde, aprofunda sau deconspira personajele – amintesc de Forman și Kusturița. Un imens maidan cu gunoi cheratinizat se ridică între arlechini, pe accidentata acoladă a gunoaielor circulă îngerii, o trupă numeroasă de îngerii cu alură de culturiști, sunt și alte siluete în peisaj: halucinantul spațiu care e vastul gunoi întărit susține aglomerația vivace. Per ansamblu, nivelul acesta de relatare transmite o *idee grav*

Constantin COJOCARU și Dorina LAZĂR în *Conu' Leonida* față cu reacțiunea de I.L. Caragiale.
Regia Mihai Măniuțiu.

neconvenabilă: aume despre amestec între terestru și divin, într-o ecuație la limita kitschului... Dedesubt *locuiesc Leonida și Efimița, apropiatari* a niște resturi de mobilă scâlciată, înveliți în folii de plastic... Vor perora „ca din gazete”, se vor căzni să priceapă zisele guvernului, sau măreția lui *Galibaldi*, vor *înfrunta* grozava năzărire a *rivoluției*... Dacă scintilația cu îngerși precari e un vis al lor, ei, altădată *Conu' și Coana'*, al cui vis prost ar putea fi?

Mai rău stau lucrurile deasupra maidanului. Contrafacerea a urcat la cer. S-a multiplicat, în cer. În ordinea filosofiei, puține evenimente ipotetice pot fi atât de violent întristătoare cum arată cerul fals din spectacolul lui Măniuțiu. Jos, tandemul preopinent s-a edificat asupra câtorva dintre problemele ce nu sufereau amânare, n-a fost *rivoluție*, erau petrecăreții de prin cuprins – cum se știe. Sub ochii lui *Leonida* se-ncinge hora de mare sărbătoare, în tâmpla înaltului perete de gunoi. O nerăbdare neagră le bate dansatorilor pașii, până la ritmul definitivei exultanțe. Când hora asta funambulescă se sparge, în devălmășia clipei, un petrecăreț cu epoleți trage cu pistolul, desigur, nu cu petarda, și ucide, din distracție, sau din întâmplare. Mai înțelept decât consoarta (căreia, la vederea crimei, pare să i se trezească... *reacțiunea!*), *Leonida* salută reglementar autoritatea pe care a cunoscut-o în omul cu pistol, salută în semn de umilință și de tăcere. Toate vor reintra în „normal”. Coboară peste personaje și peste maidan un candelabru incredibil, o broderie de mici lumini țesute aproape împărătește. În ordinea concretului, imaginea este impresionantă, în ordine fictivă: *cerul a devenit un pomelnic de becuri*, un plafon electricat, *o enormă imitație a cerului înstelat*, pe care îl credeam toți deasupra noastră...

Am sesizat, în spectacol, și momente de supraîncărcare motivațională, cum ar fi, de exemplu, momentul vocii din off (care „recită” termeni de dicționar curent, dicționar sentimental, dicționar moral etc., în felul în care – descriind Târgurile de Moși – procedase Caragiale, doar că el, *Conu' lăncu*, aduna șirul... de amorul artei). Cu alte cuvinte, eu nu cred că accentul, prea lesne recognoscibil, al vocii din off, poate să dea montării un bumb în plus, la veston. Cred că nu mai era nevoie de umbra vocală a lui Ceaușescu, în context. Sau nu așa!

Actorii sunt, aici, ca pe un pod în continuă mișcare. Din când în când, glosează imageria constituită a personajelor: cea ce este de înțeles, fiind vorba de Caragiale, fiind vorba de istoria actoriei românești, imprimată și în volume și în memoria colectivă. Nici Dorina Lazăr, nici Constantin Cojocaru nu reușesc să se „așeze” cu totul convingător în formele-gând inedite prefigurate de regizor, forme poate dificil de stăpânit, ca viziune, mai întâi. Dar ambii actori evoluează cu admirabilă constanță profesională.

Era de așteptat ca Măniuțiu să încerce, ca și alți regizori din generația sa, o schimbare de unghi estetic, o privire dincolo de convenția teatrală (teoretică, scenică) asupra lui Caragiale – de va fi existând?!... În orice caz, acest spectacol (cumva derutant, pentru publicul cu afectivitatea încă puternic marcată de montările memorabile) este, în expresivitatea lui, o incitație *deschisă* la înnoire. Cum nu era, de pildă, acel *Conu' Leonida* din *papier mâché* rece, cu personajele devenite marionete mecanice, la Sibiu, în regia lui Mc. Ranin... Mihai Măniuțiu se află la a treia întâlnire cu Caragiale, celelalte datând, conform teatrografiei, din 1992 (*Am răs destul!* – dramatizare de scrieri politice și corespondență) și 1998 (*O noapte furtunoasă*).

Teatrul Odeon – *Conu' Leonida* față cu reacțiunea de I.L. Caragiale. Regia: Mihai Măniuțiu. Scenografia: Constantin Ciubotariu. Coregrafia: Vava Ștefănescu. Cu: Constantin Cojocaru, Dorina Lazăr, Oana Ștefănescu, Ionel Mihăilescu, Mircea Constantinescu, Laurențiu Lazăr ș.a. Data premierei: 29 noiembrie 2002.